

# การบริหารจัดการภัยแล้งปี 2553



## ก. การคาดการณ์สถานการณ์ภัยแล้งปี 2553

### 1. ประมวลความเสียหายจากภัยแล้งในปีที่ผ่านมา

สถิติภัยแล้งใน ปี 2535-2552 โดยส่วนใหญ่จังหวัดในประเทศไทยที่ประสบภัยแล้ง พบว่าจะอยู่ระหว่าง 51-60 จังหวัด ซึ่งภาวะภัยแล้งที่รุนแรงเกิดขึ้นในปี 2548 จังหวัดประสบภัยแล้ง มี 71 จังหวัด มูลค่าความเสียหายสูงถึง 7.5 พันล้านบาท ในปี 2552 จังหวัดประสบภัยแล้ง มี53 จังหวัด มูลค่าความเสียหาย 750 ล้านบาท



### 2. ประมวลจากสถานการณ์น้ำในปัจจุบัน

- ปริมาณฝนสะสมของประเทศในปี 2552 มี 1,534 ม.ม. น้อยกว่าปี 2551 อยู่ 110 ม.ม.(ปี 2551 มี 1,644 ม.ม.) และน้อยกว่าฝนสะสมเฉลี่ย 30 ปี อยู่ 47 ม.ม. (ฝนสะสมเฉลี่ย 30 ปี มี 1,581ม.ม.)
- ปริมาณน้ำท่า ระดับน้ำในแม่น้ำสายหลัก ปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์น้อย บริเวณพื้นที่ต้นน้ำอยู่ในเกณฑ์น้อยวิกฤติ
- ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ณ วันที่ 3 ก.ค.53 มีปริมาณน้ำ 31,833 ล้านลูกบาศก์เมตรคิดเป็น 46 % ของปริมาณเก็บกัก ซึ่งน้อยกว่าปี 2552 อยู่ 10 % (ปี 2552 มี 39,312 ล้านลูกบาศก์เมตร) ขณะนี้อ่างเก็บน้ำที่มีปริมาณน้ำเก็บกักต่ำกว่า 50 % มี 29 เขื่อน ได้แก่ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จ.ลพบุรี (8%) เขื่อนขุนด่านฯ จ.นครนายก (11%) เขื่อนแม่กวง จ.เชียงใหม่ (15%) เขื่อนแควน้อย จ.พิษณุโลก (16%) เขื่อนทับเสลา จ.อุทัยธานี (17%) เขื่อนคลองสียัด จ.ฉะเชิงเทรา (18%) เขื่อนห้วยหลวง จ.อุตรธานี (22%) เขื่อนมูลบน จ.นครราชสีมา (24%) เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น (25%) เขื่อนแม่จัด จ.เชียงใหม่ (25%) เขื่อนน้ำอูน จ.สกลนคร (26%) เขื่อนลำตะคอง จ.นครราชสีมา (28%) เขื่อนก๊วกคอบมา จ.ลำปาง (28%) เขื่อนภูมิพล จ.ตาก (30%) เขื่อนลำปาว จ.กาฬสินธุ์ (30%) เขื่อนกระเสียว จ.สุพรรณบุรี (31%) เขื่อนปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ (31%) เขื่อนแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี (31%) เขื่อนจุฬาภรณ์ จ.ชัยภูมิ (32%) เขื่อนสิริกิติ์ จ.อุตรดิตถ์ (34%) เขื่อนวชิราลงกรณ์ จ.กาญจนบุรี(37%) เขื่อนลำนางรอง จ.บุรีรัมย์ (38%) เขื่อนน้ำพุง จ.สกลนคร (39%) เขื่อนบางพระ จ.ชลบุรี (40%) เขื่อนลำพระเพลิง จ.นครราชสีมา (41%) เขื่อนลำแซะ จ.นครราชสีมา (41%) เขื่อนก๊วกลม จ.ลำปาง(42%) เขื่อนสิรินธร จ.อุบลราชธานี (44%) และเขื่อนบางลาง จ.ยะลา(49%)
- พื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภค-อุตสาหกรรม มี 24 จังหวัด ที่ยังขาดแคลนระบบประปาหมู่บ้านเกิน 50%

### 3. จากข้อมูลฝน น้ำท่าและน้ำเก็บกักในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่

กรมทรัพยากรน้ำ ได้คาดการณ์สถานการณ์ภัยแล้งปี 2553 ในรอบสัปดาห์ ( 6 – 12 ก.ค. 53) ไม่มี

ทั้งนี้ปริมาณฝนในช่วงต้นฤดูฝนนี้ยังมีปริมาณน้อยและจะเข้าสู่ภาวะปกติของฤดูฝนในกลาง กรกฎาคม 2553

ฝนสะสมปี 2553 (มกราคม – ปัจจุบัน) 473.7 มม. น้อยกว่าฝนสะสมเฉลี่ย 30 ปี 105.7 มม. (ฝนสะสมเฉลี่ย 30 ปี 579.2 มม.)

กรมทรัพยากรน้ำ ได้จัดเตรียม รถบรรทุกน้ำจำนวน 19 คัน รถผลิตน้ำดื่มจำนวน 6 คัน เครื่องสูบน้ำจำนวน 141 ชุด และรถประปาสนาม จำนวน 12 คัน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งในปี 2553

/4.กรมทรัพยากรน้ำ...



4. กรมทรัพยากรน้ำ ได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำปีละไม่น้อยกว่า 700 แห่ง ซึ่งในปี 2552 ได้การดำเนินโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ จำนวน 705 แห่ง และในปี 2553 ได้จัดเตรียมแผนการเพื่อการดำเนินโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ จำนวน 1,766 แห่ง และโครงการบริหารจัดการน้ำแบบ IWRM “น้ำถึงไร่นา ประปาถึงทุกบ้าน”

5. คณะอนุกรรมการติดตามและแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดประชุมทุกวันจันทร์เพื่อติดตามสถานการณ์ภัยแล้งของปี 2553

การประชุมวันจันทร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2553 มีผลสรุปของที่ประชุม ดังนี้

**5.1 การคาดหมายลักษณะอากาศในช่วงฤดูร้อน** อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยจะสูงกว่าค่าปกติและสูงกว่าปีที่ผ่านมา ปริมาณฝนบริเวณประเทศไทยจะน้อยกว่าค่าปกติเล็กน้อย ฤดูร้อนปีนี้แห้งแล้งมากพอสมควร ปริมาณฝนที่ตกจะไม่เพียงพอกับความ ต้องการ หลายพื้นที่ประสบกับการขาดแคลนน้ำ ทั้งทางด้านอุปโภค บริโภคและการเกษตรกรรม โดยเฉพาะพื้นที่แล้งซ้ำซากในบริเวณประเทศไทยตอนบน

**5.2 ด้านเตรียมการช่วยแก้ปัญหาภัยแล้ง ปี 2553** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมการในด้านบรรเทาปัญหาภัยแล้งในภาวะเร่งด่วน เช่นมาตรการแจกน้ำอุปโภค บริโภค การเตรียมแหล่งน้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำสำรอง เป็นต้น ประชาสัมพันธ์เพื่อขอให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกตามแผนการจัดสรรน้ำที่ได้กำหนดไว้โดยการปลูกข้าวนาปรังครั้งที่ 2 ซึ่งจะช่วยลดการใช้น้ำได้ และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวงรวม 5 ศูนย์ ครอบคลุมทั้งประเทศไทย

และจากการประชุมเมื่อวันจันทร์ที่ 5 กรกฎาคม 2553 มีผลสรุปดังนี้

- คาดว่าปริมาณฝนจะลดลงในช่วงวันที่ 5 – 9 กรกฎาคม 2553 นี้ ปริมาณฝนเดือนกรกฎาคมจะใกล้เคียงค่าปกติ และจะสูงกว่าค่าปกติในเดือนสิงหาคมและกันยายน ให้หน่วยงานต่างๆ เฝ้าระวังการเกิดอุทกภัยในภาคใต้ ช่วงเดือนกันยายน 2553

- น้ำทะเลจะหนุนสูงในช่วงวันที่ 10 -14 กรกฎาคม 2553 ให้เฝ้าระวังการรุกของน้ำเค็มแต่คาดว่าจะไม่มีปัญหาต่อสถานีสูบน้ำสำแลของการประปานครหลวง

- กรมทรัพยากรน้ำ ได้เตรียมความพร้อมเฝ้าระวังน้ำหลาก ดินถล่มในหมู่บ้านเสี่ยงภัย ซึ่งได้ติดตั้งสถานีเตือนภัย (Early warning) ไปแล้ว รวม 1,011 หมู่บ้าน

## ข. มาตรการบรรเทาภัยแล้ง ปี 2553

1. การกำหนดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังให้เหมาะกับปริมาณน้ำในอ่าง โดย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ได้วางแผนกำหนดพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ในปี 2552/2553 ในเขตโครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ทั้งประเทศ ประมาณ 12.28 ล้านไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 0.90 ล้านไร่ (ปีที่แล้ว 13.18 ล้านไร่)
2. การเตรียมการจัดทำฝนหลวงในพื้นที่ประสบภัยแล้ง โดยสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ได้เตรียมเครื่องบินสนับสนุนการปฏิบัติการฝนหลวง จำนวน 31 เครื่อง แบ่งเป็นเครื่องบินของกษ. 19 เครื่อง และเครื่องบินของกองทัพอากาศ 12 เครื่อง

/ 3.การบริหารจัดการน้ำ...



3. การบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ดำรงปริมาณน้ำเก็บกักในแหล่งน้ำ ณ ช่วงสิ้นฤดูฝน และวางแผนการใช้น้ำให้ตลอดช่วงฤดูแล้ง
4. การก่อสร้างฝายต้นน้ำ โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
5. การเจาะบ่อน้ำบาดาลในพื้นที่ประสบภัยแล้ง โดย กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
6. การฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ ซ่อมแซม ปรับปรุงบ่อน้ำตื้นและระบบประปาหมู่บ้าน โดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
7. บรูณาการจากหน่วยงานต่างๆ เตรียมน้ำสะอาดสำหรับแจกจ่ายในพื้นที่ประสบภัยแล้ง และร่วมสนับสนุนรถยนต์แจกจ่ายน้ำและเครื่องสูบน้ำในพื้นที่ประสบภัยแล้ง โดย การประปาภูมิภาค กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน การไฟฟ้าผลิต องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และกองบัญชาการกองทัพไทย
8. การประชาสัมพันธ์ให้เลื่อนการปลูกข้าวนปีเป็นกลาง กรกฎาคม 2553 ตามสภาวะฝนคาดการณ์
9. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน
  - รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักในปัญหาภัยแล้งและการประหยัดน้ำ
  - ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบข้อมูลสถานการณ์น้ำในพื้นที่
  - ประสานงานด้านข้อมูลปัญหาภัยแล้งจากพื้นที่
  - ประชาสัมพันธ์การนำน้ำที่ใช้แล้วมาบำบัดเพื่อกลับมาใช้ประโยชน์
  - ประชาสัมพันธ์ให้ปลูกพืชเศรษฐกิจที่ใช้น้ำน้อย
  - ร่วมกันกำจัดวัชพืชเพื่อลดการระเหยของน้ำ
  - ร่วมกันลดการก่อให้เกิดมลพิษในน้ำ
  - อบรมและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการอาชีพเลี้ยงปลา
  - ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก และลำน้ำสาขา
  - แจ้งเตือนภัยคุณภาพน้ำ

### ค. สรุปผลการช่วยเหลือภัยแล้ง ปี 2553 ณ ปัจจุบัน

- กรมทรัพยากรน้ำ แจกน้ำดื่มไปแล้วทั้งสิ้น 1,690,000 ลิตร และประชุมชี้แจงคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แจกน้ำดื่มไปแล้วทั้งสิ้น 236,000 ลิตร
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล แจกน้ำจากจุดจ่ายน้ำถาวร 100 แห่ง จำนวน 90.40 ล้านลิตร เป่าล้างบ่อน้ำบาดาล 46 บ่อ แจกน้ำดื่มจำนวน 170,890 ขวด จัดหาแหล่งน้ำบาดาลให้กับโรงเรียนและหมู่บ้านภัยแล้งทั่วประเทศ 1,197 บ่อ
- กรมชลประทาน ได้ส่งน้ำในการปลูกพืชฤดูแล้ง 19.78 ล้านไร่ เป็นจำนวน 22,417 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 108 ของแผนจัดสรรน้ำ และมีการใช้เครื่องสูบน้ำ 238 เครื่อง และรถบรรทุกน้ำ 33 คันใน แจกน้ำอุปโภคบริโภค 21.76 ล้านลิตร ประกาศเลื่อนการทำงานปีไปเป็นเดือนกรกฎาคม 2553
- การประปาส่วนภูมิภาค สนับสนุนน้ำดื่ม 479.74 ล้านลิตร

/-ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย..



- ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก แจกน้ำอุปโภคบริโภค 21.36 ล้านลิตรใน 25 จังหวัด
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ระบายน้ำเพื่ออุปโภค 48.65 ล้านลิตร และมีรถบรรทุกน้ำ 30 คัน
- สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ปฏิบัติการ 127 วัน จำนวน 3,702 เที่ยวบิน ใน 63 จังหวัด

